

Taipale Talvisodassa

Kimmo Laulajainen

Yksiköt ja komentajat

Kannaksen Armeija

Kom. Kenr.l. Hugo Österman 30.11.1939 - 18.02.1940 (päämajaan)
Kom. Kenr.m xxxx Heinrichs 19.02.1940 - 13.03.1940

I Armeijakunta

Kom. Ev. Taavetti Laatikainen 25.02.1940 - 13.03.1940

II Armeijakunta

Kom. Kenr.l Harald Öhquist 30.11.1939 - 13.03.1940

III Armeijakunta

Kom. Kenr.m xxxx Heinrichs 30.11.1939 - 19.02.1940
Kom. Kenr.M P Talvela 19.02.1940 - 13.03.1940
Tyk.k Ev Wiljam Häkli 30.11.1939 -
Tyk.tsto Kapt. Lennart Kaje 30.11.1939 -

Taipaleen lohko

Kom. Ev. U K Sihvonen 30.11.1939 - 09.12.1939 (16.12.1939 > 1.Pr)
Kom. Evl. Martti Sakari Nurmi 09.12.1939 - 06.02.1940 (+ auto-onn.)
Kom. Evl. Aarne Leopold Blick 07.02.1940 - 13.03.1940
Tyk.kom. Maj. E Ulfsson

8. D. Toiminta-alue Sakkola - Äyräpää

Ev. C B N Winell 30.11.1939 - 13.03.1940

JR23 Toiminta-alue Terenttilä (Linnakangas, Äyräpää)

Ev. Matti Laurila

JR24

Evl. V L Merikallio

JR26

xxx

Kevyt os 8

10. D. Toiminta-alue Sakkola - Taipale

30.11.1939 - 31.12.1939

7. D. (numeromuutos 10 > 7)

01.01.1940 - 13.03.1940

Kom. Ev. Viljo Antero Kauppila 30.11.1939 - 13.12.1939 (RUK)
Kom. Ev. Aarne Leopold Blick 13.12.1939 - 15.01.1940 (Erik. teht.)
Kom. Ev. Einar August Vihma 16.01.1939 - 13.03.1940 (Siirto 1.Pr:sta)
Tyk.k Evl T V Sarparanta 30.11.1939 - 13.03.1940

JR28 Toiminta-alue Terenttilä

30.11.1939 - 31.12.1939

JR19 (numeromuutos 28 > 19)

01.01.1940 13.03.1940

Ev. Urho Sihvonen 30.11.1939 - 09.12.1940 (myöhemmin Summassa)
(1.Pr 16.12.39 >)

Evl. Martti Sakari Nurmi 08.12.1939 - 13.12.1940
Maj. Mauno Ilmari von Schrowe 14.12.1939 - 13.03.1940

I/JR28 (19)

Kapt. Väinö Lieska 30.11.1939 - 13.03.1940

II/JR28 (19)

Maj. Mauno Ilmari von Schrowe 31.11.1939 - 13.12.1939 (JR 28)
Kapt. Reino Inkinen 13.12.1939 - 13.03.1940

III/JR28 (19)

Kapt. K J Lagerlöf 30.11.1939 - 13.03.1940

JR29

31.11.1939 - 31.12.1939

JR20 (numeromuutos 29 > 20)

01.01.1940 - 13.03.1940 (nro-muutos)

Ev. Teuvo Vartiovaara 30.11.1939 - 13.03.1940

III/JR29 (20)

Kapt. Müller

JR30 Toiminta-alue Kirvesmäki

31.11.1939 - 31.12.1939

JR21 (numeromuutos 30 > 21) 01.01.1940 - 13.03.1940 (nro-muutos)
Evl Armas Kemppe 30.11.1939 - 13.03.1940

I/JR30 (21)

Maj. Jaakko Sohlo 30.11.1939 - 25.12.1939 (+ Patoniemi)
Kapt. W Kilpeläinen 26.12.1939 -

II/JR30 (21)

Kapt. Teppo Sorri 30.11-1939 - 13.03.1940

III/JR30 (21)

Kapt. B E E Polón 30.11.1930 - 13.03.1940

Kevyt os 10

Rm Waldén

KTR 10

Ev T V Sarparanta

Ryhmä Merenheimo (III/KTR10 1. Kapt. Lennart Kaje 2. Kapt. Urho Merenheimo) Tuki: Sakkola (Wartiovaara)

Ryhmä Niemi (II/KTR10 -6.Ptri 2./KTR4) Tuki: Kirvesmäki (Kemppe)

Ryhmä Siltanen (I/KTR10 6./KTR10) Tuki: Terenttilä (Schrowe, Laurila)

21 D

Kom. Ev N N Hersalo 26.01.1940 -

JR61

Maj U W Tiirikkala

JR62

Evl B O Itkonen

JR63

Evl K A Laaksonen

Kev.Os.21

R. mest. K E Bäckman

Ryhmä M (Metsäpirtin Osasto)

Toiminta-alue viivytyks, Kirvesmäki

Ryhmä M Kapt. Reino Kalevi Inkinen 30.11.1939 - 12.12.1939

RjK 8 Luutn. P Alaranta + 30.11.1939

RjK 9 Luutn. Antero Suurkari 13.12.1939 -

ErPtri 2 Luutn. P Sirola (Metsäpirtin SK-patteri)

Ryhmä R (Raudun ryhmä)

Ryhmä R Ev. Auno Antero Kaila

Ev. Aarne Leopold Blick 01.12.1939 - 13.12.1939

ErP 6 Kapt. Onni Oiva Saarelainen 30.11.1939 - 12.02.1940 (Vuokselaan)

1/ErP6 Ahi (haav. Keljassa)

2/ErP6 Jäntti

3/ErP6 Kapt. Valtonen (luutn. Vilho Johannes Lehtonen (+) Kelja 27.12.39)

3.Pr

I/3.Pr Maj. Långhjelm

JP4 Evl. Martti Sakari Nurmi

? Luutn. Väinö Henrik Hahtela

? Kapt. Paul Åke Mortimer Johansson

? Luutn. Aapo Viskari (+ 12.01.40 Impilahti)

? Luutn. Gunnar Wilhem Kontionpää

? Sareva

RjK 6 Luutn. Niilo Aukusti Halla-Seppälä

RjK 7 Kapt. Pitkänen

ErPtri 1 Kapt. Mauno Metsola (Raudun SK-patteri)

RT3

Evl J L Rikama 30.11.1939 - 13.03.1940

Järisevän patteri

Pääll. Luutn. Niilo Kosma

Kaarnajoen patteri

Pääll. Luutn. Viljo Kettunen

Huomautus !

Upseerien nimityksistä ja niiden päivämääristä esiintyy eri lähteissä toisistaan poikkeavia tietoja. Tähän listaan on valittu kirjoittajan mielestä loogisimmat tiedot, jotka saattavat poiketa jonkin verran lopullisesta totuudesta. Korjataan kun saadaan paremmat tiedot.

SODAN TAPAHTUMAT

1. Siviilien evakuoiminen.

Lokakuussa 1939 oli siviilejä kehoitettu siirtymään pois Metsäpirtin alueelta, mikäli olekelu ei ollut aivan välttämätöntä. Kehoitusta noudatettiin, mutta kun olot jatkuivat ainakin näennäisesti rauhallisina, asukkaat alkoivat palata koteihinsa. Jopa viranomaisetkin rohkaisivat näin toimimaan. Aivan rajan läheisyyteen ei palanneita kuitenkaan päästetty. Kun sitten 30.11.1939 varhain aamulla NL-tykistön ammunta alkoi, tuli siviileille kiire ja lähdettiin liikkeelle kohti Terenttilän lauttaa sekä sitä kautta pohjoisemmas pois sotatoimialueelta. Vaikka Taipaleen (Terenttilän) lauttapaikalla oli otettu käyttöön toinen varalla ollut lautta ja rakennettu jonkinlainen ponttoonisiltakin syntyi rantaan paha ruuhka, mutta NL-tykistö ja ilmavoimat jättivät pakenijat syystä tai toisesta rauhaan ja menetyksiltä vältyttiin. Taipaleen joen ylitystä jatkui pitkälle iltaan ja kaikki pääsivät yli sekä edelleen matkaan pois alkaneen sodan jaloista. Mukaan saatiin vain mimimimäärä vaatetta ja muuta tärkeää. sillä aikaa lähtöön oli olemattoman vähän.

Lisäksi kiireessä ja hädässä ei toiminta aina ollut kovin tarkoin ajateltua - otettiin mukaan mitä käteen sattui. Lapset sentään taidettiin aina muistaa pistää kuormaan.

2. Ryhmä M:n viivytytys (suojojoukkojen taistelut)

30.11.1939 aamulla ylitti Tapparissa rajan noin 2 pataljoonaa NL-joukkoja mukanaan muutama panssarivaunu. Samalla tykistö alkoi ampua päämaalinaan Metsäpirtin kirkonkylän seutu. Hyökkäys alkoi hieman klo 6 jälkeen. Hyökkäys saatiin hetkeksi pysähtymään Viisjoen kylän tienoille, mutta iltaan mennessä puolustuslinja oli siirtynyt Koselan kylään jokilinjalle. Metsäpirtin kirkonkylän seutu yritettiin yön aikana vallata takaisin, mutta voimat eivät riittäneet. Panssarivaunujakin oli tuhottu, vaikka ne ehkä hieman pelottivat uutuuttaan. Geijerin kirjassa mainitaan, että 20 mm:n kivärit pystyivät sen aikaisiin panssarieihin hyvin ja mikä vielä ihmeellisempää niin 13 mm:n konekiväri oli tehokas panssaritorjunta-ase.

1.12 asetettiin puolustukseen n.s. Umpilammen linjalle Koselan kyläkeskuksen pohjoispuolelle ja Neosaaren mäelle Taipaleenjoen tuntumassa. Umpilammen linjaa oli linnoitettu kaivamalla taisteluhautoja ja rakentamalla esteitä. Tänne asettuivat 1.12 noin klo 13 mennessä puolustukseen III/JR28 (Lagerlöf) ja kummastakin rajakompaniasta yksi joukkue muun osan Ryhmä M:stä vetäytyessä puolustuslinjan läpi jatkaen matkaa käskyn mukaisesti Vilakkalaan.

Myöhemmin päivällä NL-joukot saivat murtuman 8. komppanian kohdalle puolustuslinjan keskustaan maantien tuntumassa ja puolustajat saivat luvan vetäytyä Taipaleenjoen pohjoispuolelle. Neosaareen jäi joukkue II/JR28:sta jatkamaan taistelua. 10 D:n, Järisevän ja Kaarnaajoen patterit osallistui taisteluihin ampumalla 734 laukausta 1.12

2.12 siirrettiin 8. Rajakomppania joen eteläpuolelle. Tarkoituksena oli, että tämä joukko vahvistettuna parilla joukkueella JR28:sta asettuisi Umpilammen linjalle ja hyökkäisi sieltä Koselaan, jossa tuhoaisi siellä olevan patterin. Operatio peruttiin kuitenkin myöhemmin ja rajakomppania vedettiin takaisin Terenttilän puolelle jokea.

NL-joukot alkoivat valmistautua joen ylitykseen ja Neosaareen linnoittautuneet suomalaiset vetäytyivät Terenttilään 4.12. Vasta 5.12 NL-joukot olivat miehittäneet Taipaleenjoen etelärannan ja olivat valmiit yrittämään joen ylitystä. Suojojoukkojen murrokset ja vahvojen miinoitusten purku hidastivat etenemistä.

3. Ryhmä R:n viivytytys (suojojoukkojen taistelut)

Ryhmä R:n kaistalla NL-joukkojen eteminen alkoi 30.11.39 aamulla klo 7 tienoissa kahta tietä. Hyökkäyksen painopistesuunta oli Raasulin kautta Raudun kirkonkylän länsipuolitse kohti Kiviniemeä. Tätä suuntaa tuki hyökkäys pienemmillä voimilla Sirkiäsaaresta Palkealan kautta Raudun keskustaan. Er.P6 oli puolustuksessa Palkealan eteläpuolella ja muut joukot Raasulin tien varressa sen molemmin puolin.

Esimmäisen päivän iltana rintamalinja oli jossakin Palkeala-Liippua linjan tienoilla. 01.12.39 illalla Ryhmä R oli asemilla hieman yksinkertaista seuraavasti: JP4 ja Rajakomppaniat Mäkriä - Raudun asema linjalla Evl Nurmen johdolla, ErP6 Rautu asema - Raaju linjalla tien tuntumassa R-ryhmään komennetun Ev Blickin johdolla ja 3.Pr hieman taaempaan reservinä. Tykistöä oli käytettävissä ErPtri 1 (Raudun SK-patteri) ja 3.Pr: a tukevat 3 patteria.

02.12.1939 saivat joukot vetäytymiskäskyn kohti Kiviniemeä. Jälleen hieman yksinkertaista 3.Pr ja sitä tukeva tykistö aloitti vetäytymisen illan suussa 02.12 ja vetäytyi Kiviniemen siltojen yli aamuyöstä ja jatkoi edelleen Oravaniemen suuntaan. Myöhemmin illalla irrottautui JP4 ja sitä tukeva patteri ErPtri 1. Loput joukot vetäytyivät 03.12.1939 noin 23.00 alkaen Kiviniemen siltojen eteläpuolelle, jossa asettuivat puolustukseen ja muodostivat sinne Saijanjoki-ravirata linjan korkeudelle ulottuvan sillanpään NL-joukkojen hidastamiseksi. Sillanpäästä puolustamaan liittyi aluella jo oleva III/JR30 (Polón).

Tuo sillanpää tyhjennettiin 06.12.39 klo 04.00 mennessä, jolloin sillat räjäytettiin. Maantiesilta tuhoutui perusteellisesti, mutta rautatiesilta vain osittain aiheuttaen myöhemmin aika-ajoin harmia, kun NL-partioita pyrki ja pääsikin sillan jäännöksiä pitkin ylittämään kosken.

Tähän päättyivät taisteluiden suojajoukkovaihe ja niihin osallistuneille yksiköille määrättiin uudet tehtävät.

4. Taipaleenjoen rintaman miehitys 06.12.1939.

Suunnitellulle pääpuolustuslinjalla, joka sai talvisodan alkuvaiheissa ulkolaisilta lehtimiehiltä nimen "Mannerheimlinja", sen Taipaleen rintamaosalla (lohkolla) Volossulasta Laatokkaan oli päivästuu annettu JR 28:lle (Sihvonen, Schrowe). Volossulasta pohjoiseen Sakkolan rintamaosalla (lohkolla) vastuu oli JR 29:llä (Vartiovaara). JR 30 (Kemppi) oli Pyhäjärvellä (I ja II pataljoona) ja Kiviniemessä (III pataljoona). Tykistöä (KTR 10 ja ErPtri 2) suurin osa oli Taipaleen lohkon tukena. Taipaleen lohkolla oli oma erillisorganisaatio joukko-osasto-organisation rinnalla. Sen päällikkönä o.t.o. oli Ev Sihvonen tässä vaiheessa.

Taipaleen lohko oli tässä vaiheessa jaettu kahteen kaistaan. Volossula - Terenttilän suon itälaita oli I/JR28 (Lieska) vastuulla. Terenttilän suon itälaita - Laatokka oli III/JR28 (Lagerlöf) vastuulla. **II/JR28 (Schrowe) oli reservissä Koverojalla (???)**.

5. Taistelut Koukunniemessä 07.12.1939.

Kun oli tullut selväksi, että NL-joukot olivat ylittäneet Taipaleenjoen Viisjoen yhtymäkohdan tienoilla - tosin suurin tappioin - alettiin tehdä suunnitelmaa vastatoimenpiteistä. Ylitystä oli yritetty myös Terenttilässä lossirannan tienoilla, mutta onnistumatta. Tälläkin NL-joukkojen menetykset olivat suuret.

Vastatoimenpiteistä tärkein oli määrätä JR30 (Kemppi) vahvistukseksi Kirvesmäki - Mustaoja kaistalle JR28:n avuksi.

I/JR30 (Sohlo) sai käskyn siirtyä Kirvesmäkeen suorittaakseen MO:n rinnalla hyökkäyksen Koukunniemen eteläkärkeä kohti tavoitteena ajaa sinne edenneet - tietojen mukaan vähäiset - NL-joukot takaisin joen eteläpuolelle. Myös II/JR30 (Sorri) määrättiin siirtymään Kirvesmäkeen. III/JR30 (Polón) oli edelleen komennettuna Kiviniemen ja täydessä touhussa avustamassa Ryhmä R:ää Kiviniemen etelärannan sillanpään taisteluissa.

Varhain aamulla 07.12.1939 I/JR30 ryhmittyi hyökkäykseen Kirvesmäkeen seuraavasti. Oikealle Suvannon rannan tuntumaan 1./JR30 (Luutn. Gunnar Östelä). Östelän vasemmalla puolella 2./JR30 (Luutn. Yrjö Jylhä) ja Jylhästä vasempaan 3./JR30 (Luutn. T Veijo). Ja näiden vasemmalla puolella eteni Metsäpirtin osasto.

Tilanteesta Koukunniemen alueella ei ollut tarkkaa tietoa. Oletettiin, että alueella oli suomalaisia joukkoja ja ehkä kauempana etelässä pienehkö määrä NL-joukkoja. Hyökkäys aloitetaan n. 04.30. Jo aivan alkumatkalla Suvannon rantaa kulkeva 1. komppania saa vastaansa tulitusta ja komppanian päällikkö Östelä haavoittuu kuolettavasti. Johdon ottaa vänr. Hara. Kun oli edetty Kirvesmäestä noin 500 metriä Läämäen taloryhmän laitaan, aloitti vihollinen kiivaan tulituksen koko hyökkävää joukkoa vastaan, jolloin 1. komppanian vänr. Hara haavoittuu ja johto siirtyy vänr. Vesakarille. Hetken kuluttua Seitolakin haavoittuu ja johto komppaniassa siirtyy vänr. Vesakarille. Komppanialla on runsaan tunnin taisteluiden jälkeen neljäs päällikkö. Läämäellä suomalaisille koituvat tämän hyökkäyksen suurimmat tappiot. Hyökkäystä jatketaan kuitenkin vielä varsin pitkälle aivan varsinaisena Koukunniemenä tunnetun taloryhmän tuntumaan. Jylhä haavoittuu ja samoihin aikoihin määrätään joukot palaamaan lähtöasemiinsa. Kirvesmäessä ollaan noin klo 14,00.

I/JR30 kokonaistappiot ovat 80 miestä niistä 34 kaatunutta ja 8 kadonnutta. Jylhän komppanian osuus näistä luvuista oli 25 kaatunutta ja 14 haavoittunutta. Eero Laurila mainitsee kirjassaan, että Jylhän komppaniassa menetetyistä miehistä Soinista kotoisin olevia oli 21 kaatunutta 14 haavoittunutta. Iso luku yhden kunnan sankarihautoihin laskettaviksi.

Suunniteltiin uuden hyökkäyksen suorittamista välittömästi. Kun kaikki tiedot analysoitiin ja Kemppikin kävi etulinjassa olosuhteisiin tutustumassa todettiin onnistumisen mahdollisuudet varsin pieniksi ja luovuttiin hyökkäyksestä. Aloitettiin puolustuksen järjestelyt ennalta valmisteltuihin aseisiin.

6. Puolustuslinja ja sen laitteet välillä Volossula - Laatokka (Taipaleen lohko).

Käytän tässä sitä lohkojakoa, joka toteutui joulukuun kuluessa taistelukokemuksen karttuessa. Kuvaus aloitetaan rintaman oikeasta laidasta. Esim. tukikohtien paikat on kuvattu vuoden 1939 maiseman mukaisesti. Nykyisin maisema saattaa olla hyvinkin erilainen, koska tuo talvisodan rintamalinja on lähes täysin hoitamattomana rehoittanut noin 60 vuotta. Voi sanoa, että koko taistelualue on nyt metsää, pensaikkoa ja ryteikköä.

Purpuan - Pähkenikön (Haparaisten) alalohko.

Tällä alueella oli yksi sulkulinnake Haparaisten Kekinniemessä. Linnake oli varustettu neljällä 57 mm:n Caponier tykillä. Konekiväripesäke oli ainakin Kekinniemestä etelään olevalla Maasaari-nimisellä niemikkeellä. Tämän lisäksi lohkon alueella oli tietysti jv-käyttöön erilaisia taisteluhauta-rakennelmia. Tätä lohkoa puolusti koko talvisodan ajan JR29(20) (Vartiainen). Runsaampaa toimintaa siellä oli vain Keljan teluiden aikana joulupäivänä ja parina sitä seuraavana päivänä 1939.

Volossulan alalohko.

Pähkenikön niemi - Patoniemestä hieman pohjoiseen.

Alueella 4 konekiväripesäkettä ja jv:n käyttöön taisteluhautoja. Alkuvaiheessa JR28 (Sihvonen) vastasi koko Taipaleen lohkoa ja siten myös Volossulan alalohkoa. Myöhemmin kun Taipaleen lohko oli jaettu kahtia rajana karkeasti Mustaoja, JR30(21) (Kemppi) oli vastuussa myös Volossulan alalohkosta. Tammikuussa 1940 vastuun sai Kev.os. 10 (Walden).

Suvannon alalohko.

Suvannon ranta Patoniemestä hieman pohjoiseen - Kirvesmäki

Alueella oli Patoniemessä betonirakenteinen "sulkulinnake", jossa 4 kpl Caponier (57 mm) tykkejä sekä sulkulinnakkeen molemmin puolin suojatut kk-pesäkkeet. Täällä toimi tammikuussa 1940 Kempin komennossa olevista 4 pataljoonasta (JR30(21) + ErP 6) yksi. (Katso: Kirvesmäen alalohko)

Kirvesmäen alalohko.

Koukuniemen tyvässä välillä Kirvesmäki (Suvannon ranta) - Mustaoja (Terenttilän aukeiden länsireuna)

Alueelle oli valmisteltu 5 erillistä tukikohtaa. **No 1** Kumpareella (paikallinen nimi Myllykekkula) Ukkosen talon ja kyläaukean pohjoispuolella avoimella pellolla lähellä Suvannon rantaa. Sen muodosti kattamaton taisteluhauta-muodostelma.

No 2 Kirvesmäen ykköstukikohdasta noin 300 metriä koilliseen ja sen muodosti pääosin kattamaton taisteluhauta-muodostelma ja pienehkö betonikorsu. **No 3** Edellisestä noin 400 metriä itään metsäniemekkeellä. Taiseluhauta-muodostelma ja betonikorsu. **No 4** Edellisestä noin 400 metriä itään metsäsaarekkeessa pienellä kohoutumalla. Lähes ympyrämuotoinen taisteluhauta-muodostelma. **No 5** Edellisestä noin 500 metriä koilliseen peltojen ympäröimällä metsäsaarekkeella. Avoin laajahko taisteluhauta-muodostelma ja pieni betonikorsu. Lisäksi Mustaojan länsipuolella lähellä Taipaleenjoen rantaa avoimella pellolla isohko betoninen miehistökorsu "**Alcazar**", jonka katolla teraslevyistä valmistettu "rintasuojus" ja betoniset konekivärikasematit Mustaojan suun molemmin puolin. Lohkoa puolusti yksi Kempin pataljoonista.

Kempin komennossa olevista neljästä pataljoonasta - (JR30(21) + ErP 6) - kaksi oli kerrallaan rintamavastuussa, yksi Suvannon rannassa, toinen Kirvesmäki-Mustaoja kaistalla. Yksi pataljoonista oli ns. taistelureservissä noin 2 km tukikohtalinjan takana Kempin komentopaikan tuntumassa ja yksi levossa ns. Piikanotkossa Saapun kylän eteläpuolella Pyhäjärven pitäjässä ja noin 15 km:n päässä Kirvesmäestä. Geijer puhuu Kylmäoan notkosta ja Eero Laurila Kylmäoan kankaasta.

Terenttilän alalohko.

Välillä Mustaoja - Kaarnajoki.

Lohkolla oli 7 sodan alla vaalmisteltua tukikohtaa. **No 1** Terenttilän suon laidassa Mustaojan tuntumassa. Avoimia taisteluhautoja ja betonikorsu. **No 2** Terenttilän suon laidassa Mustaojan ja Vilakkalaan menevän tien puolivälissä. Avoimia taisteluhautoja. **No 3** Metsänlaidassa Vilakkalaan menevän tien länsipuolella. Avoimia taisteluhautoja. **No 4** Metsänreunassa Vilakkalaan menevän tien itäpuolella. Avoimia taisteluhautoja. **No 5** Metsäniemekkeessä noin 400 metriä Vilakkalaan menevän tien itäpuolella. Avoimia taisteluhautoja. **No 6** Metsäsaarekkeessa noin 400 metriä edellisestä koilliseen. Avoimia taisteluhautoja. **No 7** Metsäniemekkeessä noin 300 m Kaarnajoen suusta joen länsipuolella.

Terenttilän ja Linnakankaan lohkoja puolusti yksi rykmentti kerrallaan aina vaihtovälin ajan. Terenttilässä yksi pataljoona ja Linnakankaalla yksi pataljoona sekä yksi reservissä. Tässä tehtävässä vuorottelivat JR28(19) (v Schrowe) ja JR23 (Laurila). Lepäävä rykmentti oli sijoitettu hajautetusti eri leirialueille ja ne olivat tarvittaessa käytettävissä eri kohteissa.

Linnakankaan alalohko.

Kaarnajoki - Laatokka

Taipaleen lohkoista Linnakangas oli ehkä kaikkein rauhallisin. Se oli korkeahkolla harjanteella ja vastakkainen NL-joukkojen hallinnassa oleva ranta oli matala ja siten hyökkääjälle epäedullinen.

Linnakankaalla ei ollut varsinaisia tukikohtarakenteita. Rannan tuntumaan oli rakennettu pesäkkeitä konekiväreille sekä taisteluhautoja ja pesäkkeitä jv-miehille. Terenttilään päin lskeutuvassa rinteessä ja sen alla Taipaleen kylään menevän tien ja Tykkien risteyskosen tuntumassa oli kaksi betonikorsua **Niittykasematti** ja **Metsäkasematti**. Näistä Niittykasematti ei ollut taistelukäytössä huonon sijaintinsa takia ja sisään tunkeutuvan veden vaivaamana. Metsäkasematti oli pienehkö miehistösuoja.

Puolustavat joukot. Katso Terenttilän alalohko.

7. NL-joukot Taipaleen rintamalla.

Suomen rintamalle keskitettiin Leningradin sotilaspiirin päällikön 2. luoka armeijakomentajan K Meretskovin alaisuuteen 4 Armeijaa (7A, 8A, 9A, 14A), joista 7.A Karjalan kannaksella jaettuna kahdeksi AK:si (XIX AK lännessä ja L AK idässä) 2.luokan armeijankomentaja Jakovlevin johdolla.

Taipaleen rintamalla todettiin 49.D,150.D ja 39 PsPr., joita johti 2. luokan armeijakomentaja V Gröndal (Grendal). Suvannon yli joulupyhinä tapahtuneen läpimurtoyriytyksen tekijäksi todettiin rintamalle tuotu uusi 4D, joka torjunnassa saatettiin lähes toimintakyvyttömään kuntoon. Seuraavan kerran siitä tehtiin havaintoja vasta aivan sodan loppuviikkoina.

Tammikuun 1940 alkupuolella Suomeen hyökänneet joukot järjestettiin uudelleen Luoteisrintaman nimellä. Suomea rintaman ylipäälliköksi määrättiin marsalkka K Vorosilov ja rintaman komentajaksi 1. luokan armeijankomentaja S Timosenko. Meretskovista tehtiin nyt Länsi-Kannaksella hyökkäävän 7. A:n komentaja ja Itä-Kannakselle perustettiin Gröndalin komentama 13.A. Määrävahvuuskin laskettuna ja erilliset tukevat yksiköt mukanaan lukien Taipaleessa suomalaisilla oli NL-joukkoja vastassaan suuruusluokkaa 60.000 - 70.000 miestä, 200 - 300 tykkiä, joilla "rajattomasti" ammuksia ja ehkä runsaat 200 panssarivaunua tai panssaroitua ajoneuvoa.

Mikä oli NL-yksiköiden määrä Taipaleessa sodan loppupäivinä ei ole tiedossani, mutta joukkoja ei liene kuitenkaan lisätty kovin paljon, sillä voimat keskitettiin Viipuriin ja Viipurinlahdelle, mistä pyrittiin Helsingin suuntaan sekä toiseen läpimurtokohtaan Vuosalmelle, mistä pyrittiin Laatokan pohjoispuolella Kollaalla ja Kitelässä hyökkäävien joukkojen suuntaan.

NL-joukkoja oli maaliskuussa 1940 tullut Kannakselle noin 25 divisionaa plus tukevia aselajeja. Se tekee vähintään 500.000 sotilasta. Osa saattoi olla vielä matkalla. Talvisodan alkuun verrattuna taistelevien yksiköiden määrä Kannaksella yli kaksinkertaistui rauhantekoon 13.03.1940 mennessä.

Huomautus !!!

2. luokan armeijakomentaja V. Grendal oli suomalais-syntyinen. Syntynyt ilmeisesti Suomenlinnassa. Isä oli suomalainen ja äiti venäläinen. Sai sotilaskoulutuksensa Venäjällä ja jäi vallankumouksen jälkeen Puna-armeijaan. Oli merkittävä NL-tykistön kehittäjä ja arvostettu punaupseeri. Kun Puna-armeijassa alettiin upseereille antaa perinteisiä arvonimityksiä oli Gredal kesällä 1940 mukana ensimmäisessä ryhmässä, joka sai kenraalieverstin arvon. Kunnia oli lyhyt, sillä Grendal kuoli syksyllä 1940 kurkkusyöpään.

8. Suomalaiset joukot Taipaleen rintamalla.

Jälkäväkijoukkoja oli sodan alussa 4 rykmenttiä 1 erillinen pataljoona sekä suojajoukkoyksiköt ja pahimpaan aikaan helmikuussa täydennysdivisioonasta 1 rykmentti (määrävahvuus n. 20.000 miestä). Tykistöä kenttätykistörykmentti (36 trykkiä) ja 2 Erillistä patteria (8 tykkiä) sekä rannikotykistön linnakkeet Kaarnaajoella ja Järisevässä (4+2 tykkiä). Jonkin aikaa mukana oli myös 21.D:n yksi patteristo. ---- (Katso listaa artikkelin alussa)

9. Taistelu Alcazarista 10 - 12.12.1940.

Koukunniemen tien suunnasta NL-joukot pyrkivät etenemään Mustaojalle ja edelleen Terenttilään. Terenttilän aukeiden länsilaidassa Mustaojan tuntumassa sijaitsevat miehistökorsu "Alcazar" ja muutaman kymmenen metrin päässä Taipaleenjoen rannassa suojatut konekiväripesäkkeet. He oli rakennettu tuohon paikkaan joskus 1920-luvun alkupuolella ja 1940-vuoden sodankäyntiä ajatellen hyvin huonosti sijoitetut. Niitä voitiin hyvin tehokkaasti tulittaa joen eteläpuolelta Neosaaresta, jonne oli sijoitettu mm. tehokkaita pikatykkeitä. Alcazarin ja konekiväreiden puolustus kävi niiden miehistöille mahdottomaksi ja siksi miehistö vetäytyi tukikohta 5:n turviin. Rykmentin käskettyä niitä yritettiin vallata takaisin 12.12.1940 mutta onnistumatta.

10. Tilanne joulun alla 1939.

Kirvesmäen lohkolle etulinja vakiintui 07-08.12.1939 YH:n aikana rakennetulle pääpuolustuslinjalle eli tukikohtien 1 - 5 eteen. Terenttilässä NL-joukot olivat Taipaleenjoen eteläpuolella. Edellä mainitun tilanteen vakiinnuttua NL-tykistö aloitti lohkolle Suvanto - Kaarnaajoki voimakkaan tuhoamisammunnan tykistöllä, jota sillä oli tämän lohkon kohdalla ehkä noin 50 patteria plus kranaatinheittimet ja pienempikaliperiset tykit. Lisäksi lentokoneet osallistuivat talkoisiin. Puhutaan pommi- ja ammusmäärästä 15.000 - 100.000 päivässä. Huolimatta rajuista tykistövalmisteluista ja kovista yrityksistä NL-jalkaväki ei ollut päässyt viemään tehokkaasti loppuun hyökkäyksiään. Suuri kiitos tästä lankeaa myös FIN-tykistön tarkalle ja oikea-aikaisille tulituksille, jotka hajottivat tehokkaasti hyökkäykseen ryhmittyneet NL-yksiköt.

Joulun mennessä NL-joukot olivat miehittäneet Taipaleenjoen rannat myös Terenttilässä sekä taisteluista tutut Kansakoulun ja Pärssisen metsiköt ja Terenttilän aukeilla olevan Hiekkalan taloryhmän alueen. Ja karkeasti ottaen tähän rintamalinjat Taipaleenjoen rintamalla vakiintuivat aina helmikuulle 1940 asti. Toki koviakin taisteluita käytiin koko talven.

11. NL-4.Divisionan yritykset ylittää Suvanto 25 - 28.12.1939.

Joulupäivän aamuna tulee eri kohteista ilmoituksista NL-joukkojen hyökkäyksestä yli Suvannon. Suvannon jäällä on usvaa ja sen suojassa on hyökkääjiä päässyt rantautumaan tai ainakin lähelle rantaa.

Patoniemi

25.12.1939 noin kello 7.00 pääsee verraten suuri vihollisjoukko noin 600 metriä Patoniemen linnakkeen pohjoispuolella Suvannon yli ja etenee jonkin matkaa rannasta lähelle 2./KTR4 (rask. ptri) tuliasemaa Riiskan metsässä. Vartioinnista rantakaistalla vastasi 3./JR30. I/JR30 pakottaa tunkeutujan Patoniemen linnakkeen lähellä olevalle ranta-alueelle rantajyrkänteen taakse "kanjoniin". Täällä pataljoonan komentaja (Sohlo) kaatui. Raskaan patterin kimpussa ollut NL-osasto karkotettiin myös hieman myöhemmin - "muutaman tunnin kuluttua" kertoo mukana ollut. Iltaan mennessä alue on puhdistettu. Tappiot: 19 kaatunutta ja hieman enemmän haavoittunut.

Volossula

Täällä vartioinnista vastasi 6./JR30. Lohkon vasemmassa laidassa NL-joukot tulivat rantaan noin 06.30 ja karkoitettiin konekivääritulella. Sen sijaan oikealla laidalla torjunta epäonnistui, koska konekivärit olivat jäätyneet ja vihollinen suojautui Makkaran laiturin läheisyydessä olevaan puroumaan. Apuun tullut 4./JR30 eteni rantaa kohden ja joutui tulitaisteluun tunkeutujan kanssa. Noin klo 09.00 taiselu oli ohi. NL-tykistö ampui keskityksiä alueelle. Samoin FIN-tykistö. Iltaan mennessä ranta saatiin puhdistetuksi viimeisistäkin hyökkääjän rippeistä. Tappiot: 8 kaatunutta ja 28 haavoittunutta.

Kelja

Keljassa tilanne uhkasi muodostua vaaralliseksi. Täällä hyökkäys oli rajuin ja ilmeisesti operation tärkein etenemissuunta.

25.12.1939 aamulla noin 07.30 alkoi hyökkäys. Hyökkäys suuntautui ns. "Satumetsää" kohti Kekinniementä 500 metriä itään. Iltaan mennessä NL-joukot olivat pureutuneet Keljan aukeiden kohdalla olevalle rantaviivalle koko sen pituudelta. Kekinniemen sulkulinnake oli ampunut jälle ja saanut paljon tuhoa aikaan.

26.12.1939 III/28 (Lagerlöf) aloitti illansuussa hyökkäyksen ilman tulosta. Eversti Nurmi sai käskyn mennä paikalle johtamaan torjuntaa. Päätettiin että III/JR29 (Müller) ja ErP 6 (Saarelainen) tulevat selvittämään tilanteen. Sitä ennen 6./JR30 (Koppinen) määrättiin hyökkäämään tunkeutujaa vastaan mutta tuloksetta. Illalla noin 16.15 III/28 (Lagerlöf) aloitti hyökkäyksen mutta tykistö luvattua tulitukea ei saatu ja ampumarvikkeetkin uhkasivat loppua ja pataljoonan piti asettua puolustukseen ja yrittää estää vihollista etenemästä kohti tietä. NL-tykistö sai pahaa tuhoa aikaan puolustajan joukoissa.

27.12.1939 ErP 6 sai tehtäväseen puhdistaa rannan hyökkääjistä. Tykistö ampui lyhyen tulivalmistelun noin 07.30, jota pataljoona ei kuitenkaan havainnut kun NL-tykistö ampui varsin rajusti samaan aikaan. Noin 09.30 ammuttiin uusi valmistelu ja pataljoona hyökkäsi, mutta joutui pysähtymään voimakkaassa kiväritulussa. Ammuttiin uusi valmistelu ja pataljoona pääsi lähitaisteluun ja noin klo 18.00 (Sorko: Suvannon salpa ilmoittaa ajaksi n. 12.00) "Satumetsä" vallattiin rynnäköillä. Lopullinen puhdistus saatiin suoritettua 28.12.1939 aamupäivällä. ErP 6 (Saarelainen) oli tämän taistelun sankari. Hinta oli pataljoonalle kallis - 50 kaatunutta ja noin 200 haavoittunutta. Ilmeisesti taistelun kokonaistappiot kaatuneina olivat suuruusluokkaa 100. NL-4.D:n tappiot kaatuneina on arvioitu olevan yli 2000 (haavoittuneita ehkä suuruusluokkaa 4000) Sotasaalis oli mahtava: 140 konekiväriä, 500 automaattikiväriä, 200 pikakiväriä, 1000 kiväriä, 12 pst tykkiä ja paljon muuta materiaalia. NL-4.D:tä komensi prikaatinkomentaja (traditionaalisia upseerinarvoja ei tuohon aikaan vielä käytetty) Kljushnikov, joka katosi kuvioista tammikuun puolivälissä. Itse divisioona oli pitkään tappioiden takia taistelukyvytön ja sen todettiin ottavan osaa taisteluihin vasta lähellä talvisodan päättymistä.

12. Tammikuu Taipaleenjoella - "Tavanomaista tykistötulta Taipaleessa".

Tammikuun aikana ei suoritettu mitään suuria sotatoimia. Näyttää siltä, että NL-joukot suunnittelivat ja kokeilivat uusia menetelmiä. Ylin johtohan oli uusittu ja varmasti koko Kannaksen painopiste-suuntia mietittiin ja pantiin tärkeysjärjestykseen. Näin jälkikäteen näyttää selvästi siltä, että tärkein painopistesuunta oli kohti Viipuria ja sen ohi joko lännestä tai idästä ja toinen kuten sitten aikanaan myös 1944 kesällä Vuoksen yli Äyräpää - Vuosalmi reittiä. Ei Taipaleetakaan unohdettu, mutta ei siellä myöskään merkittävästi lisätty NL-joukkoja. Tulee mieleen, että sinne sidottiin taistelukykyisiä suomalaisia joukkoja ja annettiin joulukuussa epäonnistuneiden NL-yksiköiden sotia ilman tarkennettuja tavoitteita.

NL-tykistö näyttää myös hioneen menetelmiään. Olihan lohkon komentajana eräs puna-armeijan tykistön ja sen sodankäynnin kehittäjiä armeijankomentaja V Gröndal. Hehtaari- tai härintäammunnan sijaan siirryttiin tarkemmin kohdennettuihin ammuntoihin. Olikohan niin, että Gröndal otti oppia aikaisemman aseveljensä Vilho Petteri Nenosen menetelmistä. Voisi myöskin kuvitella, että täällä hankittua ja kokeiltua tietoa olisi myöhemmin yritetty siirtää koko NL:n tykistöön. Tiedetään hänen laatineen 1940 kesällä uuden ohjesäännön tykistön käytölle hyökkäystilanteessa. Ehkä siitä tuo jo aikaisemmin mainittu Grendalin nimitys kenraalilieverstiksi.

Gröndalin kuolema syksyllä 1940 syöpään saattoi olla jonkin asteinen takaisku tykistön kehitykselle.

Nämä ovat tietysti ns. "yksityisajattelua" ja jääkööt sellaiseksi.

NL-joukkojen paine Taipaleenjoella kohdistui tammikuun aikana Kirvesmäen 1-tukikohtaan, johon voitiin paineita kohdistaa myös Suvannon takaa. Kuitenkin näyttää siltä, että painopistesuunnaksi muuttui vähitellen Terenttilä ja sieltä johtava tie pohjoiseen. Jos läpimurrossa Terenttilässä olisi onnistuttu, olisi Kirvesmäen puolustajien ollut pakko vetäytyä pohjoisemmaksi ja NL-hyökkäyksen etenemistä voitu tehokkaasti tukea Suvannon länsirannalta ja ehkä Laatokaltakin. Paine siis kohdistui enenevässä määrin myös Kirvesmäen 5-tukikohtaan ja Ternttilässäkin tulikohtiin 1 - 4. Tukukohdat 1 ja 2 päätettiin aikaisemmin siirtää taaksepäin vetiselle Terenttilän suolle, koska niitä vainottiin Neosaaresta kevyiden "automaattitykkien" tulella. Suo saikin sotakirjallisuudessa sodan jälkeen nimen Surmansuo - ehkä Jylhälläkin oli tuohon nimitykseen jotakin osuutta.

Niittykasematti 12-16 01.1940

Taistelu Niittykasematista on tullut tunnetuksi lähinnä kai Antti Tuurin "Talvisota" kirjasta ja Jukka L Mäkelän "Taipaleenjoki" kirjasta. Antti Tuuri uhraa tuolle pienelle episodille tilaa kahden luvun verran kertomatta kuitenkaan saatiinko tuo 1920-luvun alkupuolella keskelle niittyä rakennettu betonikorsu tyhjennetyksi sinne pesiytyneistä vihollisista. Kirjassa kehitetään Niittykasematin ympärille melkoinen monipäiväinen sota. Kasematti saadaan kuitenkin muutaman päivän piirityksen jälkeen tyhjennetyksi - itseasiassa sinne tunkeutuneet sotilaat poistuvat sieltä pieninä ryhminä tilaisuuden tullen, jolloin osa heistä ammutaan. Kasemattiin tunkeutuneita sotilaita lienee ollut noin kymmenen. Olen lukenut jostakin kirjasta tai lehdestä toisenlaisenkin tarinan. En kuitenkaan muista yksityiskohtia.

13. Ensimmäinen helvetinviikko.

11-12.02.1940 Kirvesmäen 1. tukikohta oli NL-joukkojen käsissä. Valtaus oli suoritettu varsin rajuihin voimin ja hyökkäysvaunujen tukemana. Ensimmäinen takaisin valtausyritys epäonnistui kun ampumatarvikkeet loppuivat suomalaisilta. Toinen vyörytys sitten onnistui ilman suurempia menetyksiä. Taistelun jälkeen tukikohdasta tavattiin noin 200 kaatunutta punasotilasta ja joukko sotasaalista. I/JR21(30) tappiot valtauksessa 26 kaatunutta ja 54 haavoittuneina. Jäkimmäisessä vastahyökkäyksessä tappiot olivat 2 kadonnutta.

5. tukikohta Kirvesmäellä menetettiin lopullisesti 14.02.1940. Tukikohdasta oli taisteltu 12.02.1940 alkaen. Tukikohtaa ei enää vallattu takaisin koko sodan aikana. Muodostettiin uusi tukikohta jonkin matkaa edellisen taakse.

Terenttilässä voimakkaita hyökkäyksiä koko linjalla 08.02.1940 alkaen. Hyökkäykset jatkuivat 14.02. 1940 asti. Terenttilän tukikohdat 1 ja 2 siirrettiin noin 500 metriä taakse Terenttilän suolle. Muut tukikohdat entisillä paikoillaan.

Geijer kertoo NL-tykistön ampuneen 11-13.02.1940 Taipaleenjoen rintamalla varsin tarkkaa tulta noin 100.000 kranaattia.

08.02.1949 yhdistettiin Volossulan alalohko ja Sakkolan lohko Haparaisten alalohko Keljan puolustuslohkoksi. Miehitys I/JR61 (Leminen ja 13.02.1940 alkaen I/JR62 (Larko)

14. 21. Divisioonan (täydennysdivisioona) tulo Taipaleeseen ja yksiköiden sijoitus 16.02.1940. (Komentaja Ev. N V Hersalo.)

Eversti N V Hersalo sai 11.10.1939 määräyksen koota perustettavaksi määrätyn täydennysdivisioona 1:n, joka myöhemmin sai nimen 21. divisioona (21.D). Divisioonan esikunta sijoitettiin Riihimäelle ja miehistö koottiin Elelä- ja Lounais-Suomesta. Divisioona liitettiin tammikuun lopulla kenttäarmeijaan ja siirrettiin Itä-Kannakselle Pyhäjärven pitäjään aluksi linnoitustöihin Kiimajärvi - Salitsanranta - Laatokka linjalle. Helmikuussa 21.Divisioonaa tukeväksi tykistöksi määrättiin vasta perustettu (kevyt) KTR21. Helmikuun puolivälissä osa divisioonan joukoista (yhden rykmentin verran) siirrettiin Taipaleen rintamalle taistelutehtäviin. 16.02.1939 Taipaleeseen siirrettyjen yksiköiden alkusijoitus oli eräiden pataljoonien numerovaihdosten jälkeen seuraava:

JR61 (maj. Tiirikkala)

Suvannon alalohko II/JR61 (kapt. Holopainen)

Koukuniemen alalohko I/JR61 (kapt. Leminen)

Res. I/JR62 (kapt. Larko) (III/JR61:n tilalla)

Taisteluiden yleisjohto Kirvesmäessä säilyi Kempillä.

Taipaleen vanhat konkarit antoivat tälle täydennysjoukolle lempinimen "Posliinipojat" - miehillä oli puhtaan valkoiset lumipuvut, valkeiksi maalatut sukset ja aseiden puuosatkin oli maalattu valkeiksi.

15. Toinen helvetinviikko 18 - 24.02.1940.

NL-joukot hyökkäävät kiivaasti sekä Kirvesmäen että Terenttilän lohkokolla. Kirvesmäen lohkokolla FIN-joukot vetäytyvät hieman taaksemmas aikaisemmin valmistellulle tukilihjalle, joka määrätään nyt pääpuolustuslinjaksi ja pidetäänkin sitten aina sodan loppuun asti. Kempin JR21 miehet syyttivät "Posliinipoikia" lepsuilusta tästä perääntymisestä, mutta toimenpide lienee ollut oikeaan osunut kun päästiin tykistön pahoin hakkaamalta alueelta pois ja saatiin asemat selvästi turvallisempaan maastoon.

Terenttilän maantien suunta oli tämän vaiheen aikana NL-joukkojen tärkein hyökkäysten kohde. Tällä alueella taistelu lainehti edestakaisin Trenttilän aukeiden laidassa olleen alkuperäisen pääpuolustuslinjan ja n. 600 metriä taaempaan (pohjoisempaan) oleva "Hiekkakuopan" tason välillä.

Jo aikaisemmin oli Terenttilän lohkon oikeassa laidassa olleet tukikohdat 1 ja 2 oli siirretty taaksepäin Terenttilän suon kuivatusviemäreihin. Tämän NL-hyökkäysvaiheen aikana täälläkin jouduttiin siirtymään jonkin verran vielä kauemmas suolle. Terenttilästä pohjoiseen vievän tien varressa sen länsipuolella oleva tukikohta numero 3 menetettiin ja samoin tien vasemmalla puolella oleva tukikohta numero 4.

16. Sodan viimeiset päivät.

Sodan viimeisinä kahtena viikkona NL-joukot keskittivät voimansa läpimurtoihin Viipurinlahden yli Säkkijärvelle ja sieltä kohti länttä sekä Vuoksen ylitykseen Äyräpään-Vuosalmen alueella. Kummassakaan ei saatu lopullista läpimurtoa. Taipaleessa joukkoja vähennettiin siirtämällä pari rykmenttiä Vuosalmelle. JR23 (Martti Laurila) ja JR61 (U W Tiirikkala). Taipaleessa NL-joukot painostivat pahimmin Terenttilässä pohjoiseen menevän tien suunnassa, jossa taisteluita käytiin kauimmillaan Heikkilän taloryhmän tuntumassa noin kilometrin päässä alkuperäiseltä pääpuolustuslinjalta pohjoiseen. Sodan päättyessä 13.03.1940 Taipale oli joutunut hieman taipumaan, mutta ei tahtunut.

17. Rauha ja senjälkeen

Tuli lakkasi 13.03.1940 klo 11.00 Suomen aikaa. Taistelevat joukot vetäytyivät asemista hieman sen jälkeen. Asemiin jäivät pienet jälkijoukot. NL-joukot ylittivät aselepolinjan 15.03.1940 klo 06:00. Aikaa jäi riittävästi kaluston evakuoimiseen sovituille etäisyydelle rintamalinjasta. Tämän jälkeen vetäydyttiin uudelle rajalle sovitun aikataulun mukaan. Sovitun aikataulun puitteissa ehdittiin purkaa kuljetuskuntoon ja siirtää Tynkä-Suomeen myös Kaarnajoen patterin tykit, joiden sijaintia NL-tiedustelu ei ollut löytänyt koko sodan aikana.

18. Taistelleiden osapuolten miestappiot Talvisodan aikana.

Otan tähän tappioluvut Kirill Jakomovitsin venäjänkielisestä kirjasta Taipale (Pietari 2002). Nuo tappioluvut ovat kahden vastakkain taistelleen yksikön - FIN-III Ak ja NL-13.Ak. En osaa sanoa näiden tappiotietojen tarkkuudesta mitään, mutta ne näyttävät sen suuren eron mikä näillä karkeasti samalla rintamaosalla taistelleilla miestappioissa oli. Tuota eroa selittänee osaltaan ainakin kaksi seikkaa: NL hyökkäsi ja Fin puolusti. Lisäksi NL-joukkojen käyttämä suurin joukoin tehty rintamahyökkäys juosten (?) yli Terenttilän ja Kirvesmäen aukeiden oli hupaa miehille. Lopuksi tuon mainitsemani venäläisen kirjan kertomat tappioluvut sekä Eero Laurilan kirjan Talvisota Taipale - Kirvesmäki luvut Metsäpirtti - Suvanto aluella kadonneista ja vankeudesta palanneista.

Kirill Jakomovits kertoo seuraavat luvut

Yksikkö	Kaatuneet	Kadonneet	Haavoittuneet	Yhteensä
NL-13.Ak	16.878	3.826	60.160	80.864
FIN-III.Ak	2.526	759	7.029	10.350

Eero Laurilan kirjan kadonneet ja vankeudesta palanneet Suomalaiset sotilaat.

Kadonneet 192 ja vankeudesta palanneet 42